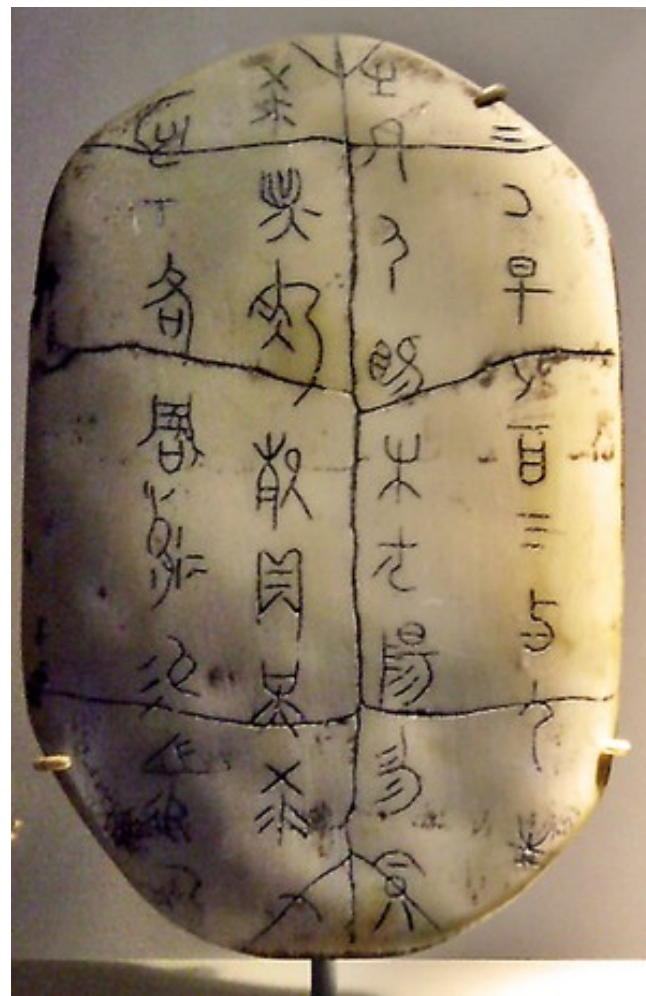


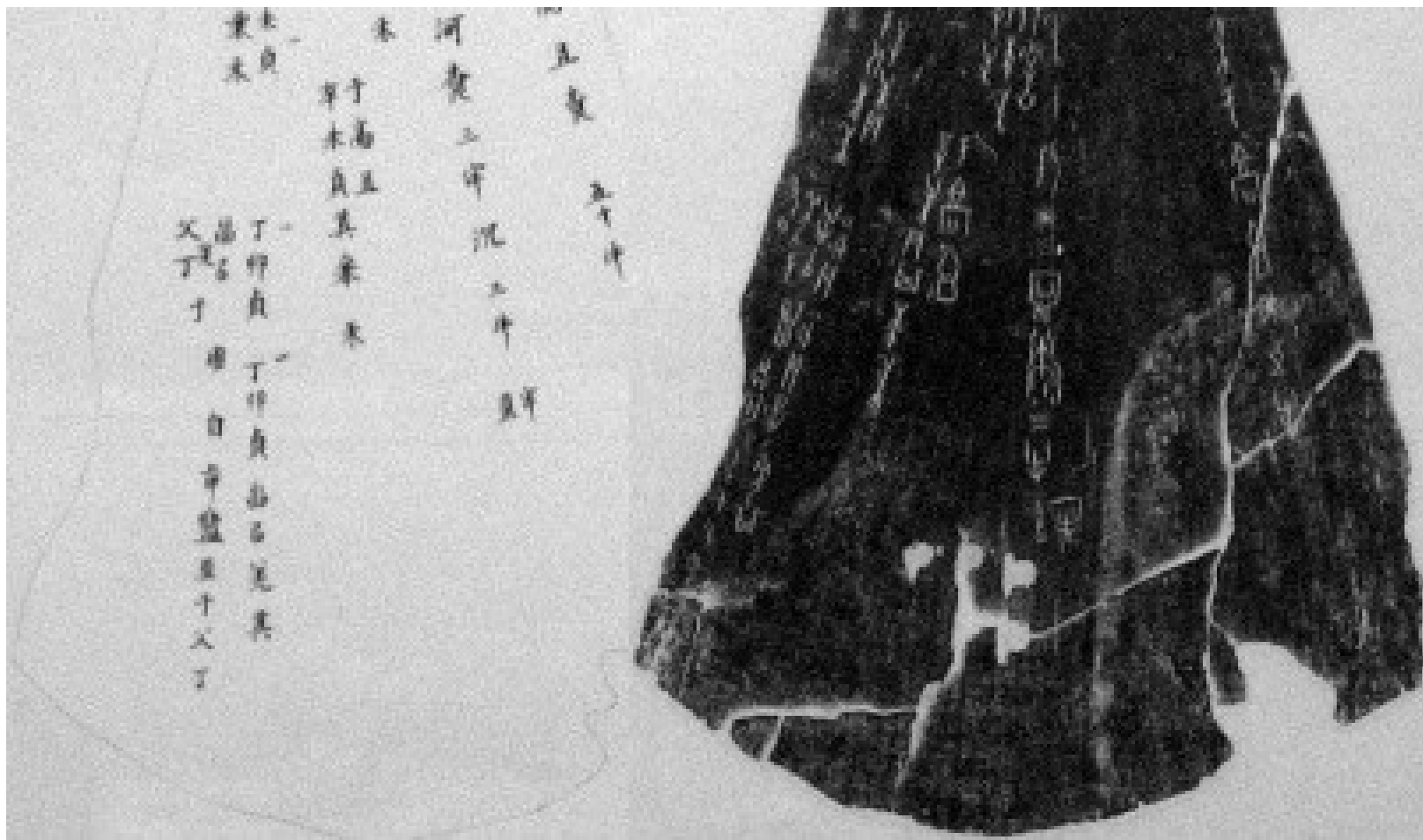
ČÍNSKÉ MÝTY



Písmo:

- podle mýtu ho vytvořil ve 27. stol. př.n.l. císařský rádce **Cchang Ťie** (mělo původ v obrázcích, které častým používáním zabstraktněly)
- každý znak obsahuje symbol pro jednoslabičné slovo a symbol pro výslovnost
- počet znaků původně přesahoval 10 000 a psaly se svisle do sloupců (na bambusové destičky, zvířecí kosti či želví krunýře)
- v 1. stol. př.n.l. **Cchaj Lun** vynalezl papír
- roku 868 byl vynalezen deskotisk (tisk ze dřevěných matric na papír i hedvábí)





věštecké destičky s nejstarším typem písma

| | věštecká kost <i>jiaguwen</i> | velká pečeť <i>dazhuan</i> | malá pečeť <i>xiaozhuan</i> | úřední písmo <i>lišu</i> | standardní písmo <i>kaišu</i> | psací písmo <i>xingshu</i> | plynulé písmo <i>kaosu</i> | moderní zjednodušené <i>jiantizi</i> |
|----------------------|-------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|--|
| rén (*nin) člověk | | | | | | | | |
| nǚ (*nraʔ) žena | | | | | | | | |
| er (*nhaʔ) ucho | | | | | | | | |
| mǎ (*mrāʔ) kůň | | | | | | | | |
| yú (*ŋha) ryba | | | | | | | | |
| shān (*srān) hora | | | | | | | | |
| rì (*nit) slunce | | | | | | | | |
| yuè (*ŋot) měsíc | | | | | | | | |
| yǔ (*wɦaʔ) déšť | | | | | | | | |
| yún (*wən) mrak | | | | | | | | |

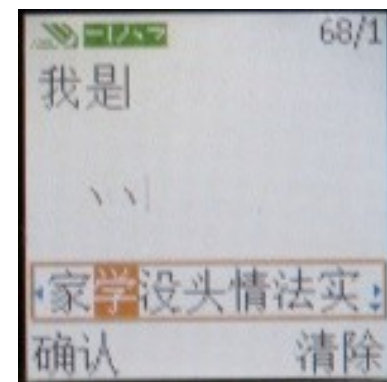
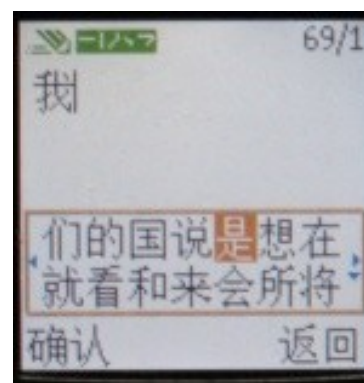
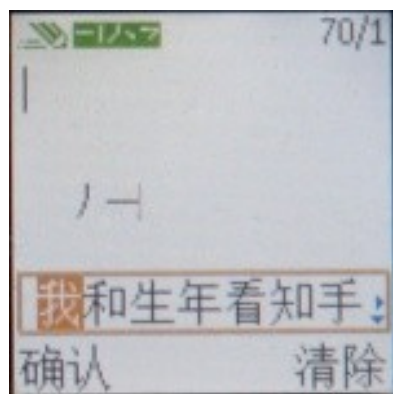
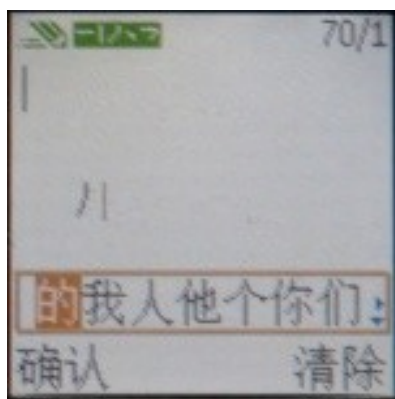
ukázka vývoje čínských znaků



bambusová kniha

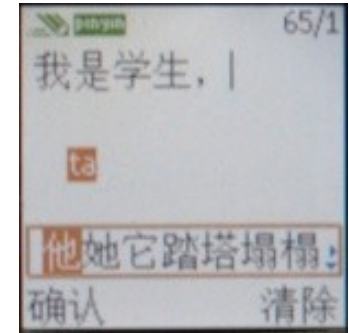
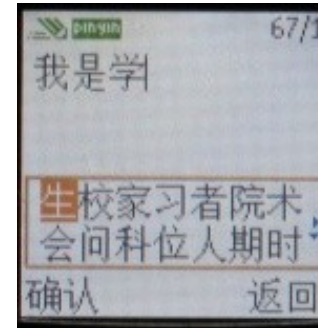
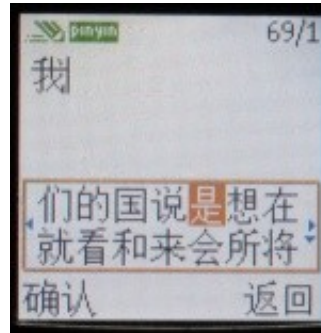
PSANÍ SMS V ČÍNŠTINĚ – 2 MOŽNOSTI:

1) podle grafické podoby znaků:

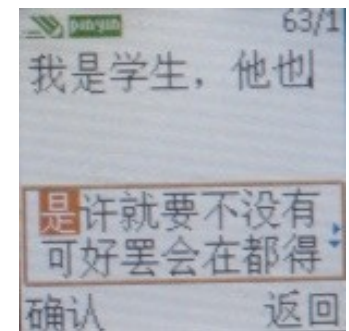
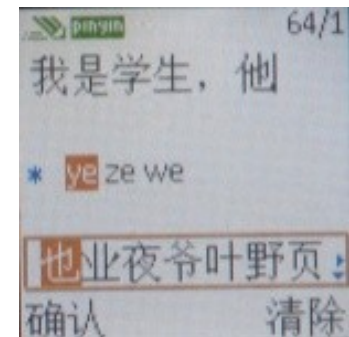


- každému typu tahu je přiřazeno číslo (1 = vodorovný, 2 = svislý, 3 = šikmý zprava dolů doleva atd.)
- po stisknutí patřičné číslice se dole objeví řádek se znaky, jejichž první tah odpovídá zmáčknuté klávese (objeví se vždy nejčastěji užívané znaky, jsou jich však tisíce, proto je třeba následně zadat číslici označující druhý tah při psaní daného znaku a nabízené možnosti se takto postupně omezují, až se objeví požadovaný znak – zpravidla stačí zadat 2 – 3 tahy a znak je nabídnut)

2) podle standardní výslovnosti:



- tato možnost je dnes stále rozšířenější
- funguje pouze v mandarínské čínštině, nikoli v dialektech
- využívá mezinárodní transkripci **pinyin**
- věta: „Já jsem student. On je také student.“
(„Wo shi xuesheng. Ta ye shi xuesheng.“)



Původ mýtů a jejich písemné zdroje:

- ve staré Číně nevznikl (nebo se nedochoval) žádný epos ani jiné dílo zaznamenávající mýty
- konfucianismus (vznikl na přel. 6. a 5. stol. př.n.l.) totiž získal ve 2. – 1. stol. př.n.l. téměř ideologickou samovládu (přepisoval i historii a asi i mýty), zabránil vytvoření uceleného systému existujících mýtů a pokoušel se naplnit už existující mýty svou naukou
- přesto se mezi nejstaršími památkami čínského písemnictví dochovala některá mytologická vyprávění:
 - kroniky z **dynastie Čou** (tj. 770–221 př.n.l.)
 - filosofická taoistická díla
 - básnická díla (**Čchuské elegie** básníka **Čchü Jüana** a také jeho rozsáhlejší mytologické dílo **Nebeské otázky**, které obsahuje mýty z jihu Číny ale některých dalších území)

- mýty dochované z doby po r. 221 př.n.l. – **dynastie Chan** (206 př.n.l. – 220 n.l.), kdy vládl 1. čínský císař **Čchin Š'chuang-ti**, jenž potlačil kulturu poražených etnik i knížectví a dal spálit všechny knihy, aby si lidé nemohli číst o starých časech (jde o přepracovaný starší mytologický materiál (podobně jako např. akkadská verze ***Eposu o Gilgamešovi*** vznikla ze starých sumerských úryvků)
- ***Klasická kniha hor a vod***, v níž jsou staré verze mýtů a jejich nově zpracované verze, velké množství původních bohů zde bylo slučováno v méně bohů, často získali i zcela jiný význam, než byl ten původní
- Evropané se začali s čínskou civilizací podrobněji seznamovat teprve v 17. stol., v 18. stol. se stala předmětem nadšeného obdivu pro francouzské osvícence

Božstva staré Číny:

- čínská duchovní tradice neznala nejvyššího boha, pouze neosobní nebe (Tchien), mýty však o něm nepojednávaly, ani nebylo zobrazováno
- bohové původně měli v mýtech zvířecí podobu a teprve postupem času začali být antropomorfizováni, někteří byli dokonce smrtelníky, kteří byli už za života nebo po smrti zbožštěni – můžeme je rozdělit do 4 okruhů:
- 1) **skupiny bohů**: bohové dveří, krupobití, literatury, manželství, nemocí, 5 hor, roku, noční hlídky, opery, činohry aj.
 - mimořádné nadšení pro divadlo tchangského císaře **Süan-cunga** (vládl v 8. stol.), jenž si u dvora držel 2.000 hudebníků, 300 herců a 100 pěvkyně, vedlo ke zbožštění hudebníka **Siang-Kunga** a herce **Lao-Langa** (po jejich smrti), jde patrně o ojedinělý případ v dějinách divadla

- 2) **jednotlivé bohyně**: květin, krásného počasí, hedvábí, ovocných stromů, půdy, sucha, světla, blesku, Měsíce, nápomocné při porodu a nemoci, neštovic, záchodu atd.
 - např. bohyně záchodu je zbožštěná konkubína jednoho úředníka, kterou v 7. stol. úředníková manželka ze žárlivosti zabila na záchodě – jsou jí ženami nošeny na záchod oběti
- 3) **jednotliví bohové**: dlouhého života, zahrad, mořských vln, mostu, větru, hromu, Slunce, chirurgů, lékařství, lovu, ohně, polí a půdy, nevěstinců, prasečího chlívku, zlodějů atd.
 - např. bůh zlodějů nemíval chrámy, mohlo se k němu modlit kdekoli pod širým nebem – uctívali ho nejen profesionální zloději, ale i příležitostní zlodějíčkové – je to původně též zloděj, který se stal bohem, neboť kradl jídlo pro svou matku a synovská láska ho vynesla až na nebesa
- 4) **draci** a jiná **mytická zvířata**, **démoni** (nejčastěji lidsko-zvířecí postavy), **obři**, **panovníci** (dávní císaři), dobří i zlí **duchové**

- v čínské mytologii existují 2 typy draků:
 - **nebeští** – sídlí v nebeské Dračí zemi (Long-po) a za prudkých bouří občas přilétají na zem, pokud je však bouře příliš silná, nedokážou už odlétnout zpět a na zemi zahynou
 - **vodní** – ovládají moře a jejich vládci žijí v nádherných podmořských palácích
 - na rozdíl od západního pojetí draka je čínský drak považován za nositele dobra a štěstí

(více in: Josef Guter – *Bohové a symboly staré Číny*)

Mýty staré Číny:

- čínskou mytologii vzhledem k ohromné rozloze Číny dělíme na mýty území jižních, středních a severních
- z mýtů jižních kmenů se dochoval jen mýtus **Pchan-ku** o stvoření světa a mýtus o bohyni **Nü-kua**
- severní oblast je mytologicky bohatší, stejně tak oblast střední (povodí Žluté řeky), obsahují množství mýtů o přírodních jevech, horách, slunci, povodni, moři atd.
- mýty lze rozdělit též podle tematických skupin do 5 okruhů:
 - 1) mýty o stvoření světa a lidstva
 - 2) mýty ze světa zvířat
 - 3) mýty ze světa přírody
 - 4) mýty uctívající božstva
 - 5) mýty o bájeslovných panovnících a lidských hrdinech

Jižní mýtus o stvořiteli světa:

- dochován ve více obdobách
- stvořitel světa **Pchan-ku** usnul a coby zárodek spal v temném chaosu všehomíra, který měl podobu vejce
- po uplynutí 18.000 let se probudil v tomto temném vejci, kde bylo takové dusno, že se rozzlobil, popadl svou velkou sekeru a vejce rozťal na 2 poloviny
- ozval se třesk, jako by záraz zahřměly všechny hromy světa, nastal praskot, černé vejce se rozlomilo na 2 půlky: lehké a čisté prvky jang ♂ se vznesly a stalo se z nich nebe, kalné a těžké prvky jin ♀ klesly a staly se zemí
- nebe se pak denně zvedalo o 10 stop a země narůstala o stejně velkou část, Pchan-ku však měl strach, aby se znovu nespojily, proto i on sám denně rostl o 10 stop a zůstal mezi nebem i zemí stát 18.000 let (dorostl do výšky 90 tisíc li)

- když se nebe a země ustálily a už nehrozilo jejich rozvíření ve vesmírném chaosu, upokojil se Pchan-ku a rozprostřel své dlouhé tělo po Zemi, aby si odpočinul – jenže usnul a zemřel
- svou smrtí dokončil stvoření světa – z jeho dechu se stal vítr a mraky, z jeho hlasu hřmění, z jeho pohledu blesk, pravé oko se rozzářilo a vzniklo z něj Slunce, levé se proměnilo v Měsíc, z jeho končetin 4 světové strany, z hlavy se udělaly posvátné skály, krev se stala vodou řek a moří, z jeho slz pramenila Žlutá řeka a Velká řeka, z vlasů se staly hvězdy, z kůže a chlupů tráva a stromy, zuby a kosti se staly kamením, pohořími a perlami, pot se stal deštěm a rosou (a podle jedné verze se červi z jeho těla stali lidmi) a z jeho čela se stala hora Pu-čou, která brání nebi a zemi ve vzájemném znovuspojení (podpírá Nebe)
- od těch dob vždy, když má Pchan-ku dobrou náladu, nebe se vyjasní, když dostane zlost, tak se zamračí



Pchan-ku

O stvoření prvních lidí:

- rovněž jižní mýtus
- v dávném čase, o kterém nikdo neví, kdy vlastně byl, avšak už bylo nebe odděleno od země, na které žila zvířata v bujné zeleni, ve vodách i v povětří, bylo na světě i přes všechno to zvířecí hemžení a ptačí zpěv smutno – nežil na něm člověk
- tehdy se zjevila všemohoucí bohyně **Nü-kua** (též Nü-wa), jež má lidskou hlavu s hadím tělem a každý den 70x mění svou podobu, a pocítila osamělost
- sedla si pod velký vrch a přemýšlela, jak stvořit něco trvalého, co by zemi učinilo veselejší a živější, pak vstala, ve svahu nabrala trochu hlíny, přidala vodu, uhnětla malou figurku, položila ji na zem a postavička ožila
- Nü-kua si prohlížela tu hovořící živou bytost a byla se svým výtvozem tak spokojená, že pokračovala – hnětla další lidi

- pustota a smutek ze země zmizely – lidi kolem bohyně skákali a skotačili a ona tvořila až do noci, kdy usnula únavou, a hned ráno zaplňovala svět dalšími lidmi, protože jich bylo pořád málo
- zaplnit celou zemi se jí však nedařilo, ač pracovala celé dny, protože se země za těch 18.000 let, co Pchan-ku držel nebe od země, nesmírně zvětšila
- přemýšlela, jak svou práci zrychlit
- utrhla suchou liánu, namočila ji v blátě, začala se jí rozhánět a všude na zemi, kam dopadla kapka bláta, vyskočil malý člověk – i tito lidé byli jako ti, které předtím hnětla, čímž si ulehčila práci a krajiny světa se zaplnily lidmi
- bohyně si oddechla, jenže se vyskytl další problém: když lidé začali umírat, musela Nü-wa tvořit zase další, aby mrtvé nahradila nově stvořenými, a tak přemýšlela, jak by mohl lidský rod pokračovat jako řeka, která sice na jednom konci umírá, ale na opačném se stále znovu rodí

- při pohledu na řeku ji napadlo, že plodivou činnost protikladů jin-jang mohou uskutečňovat sami lidé
- a tak určila, že muž a žena budou žít spolu a sami se budou oplodňovat, rodit a vychovávat své potomky
- od té doby život na Zemi pokračuje z pokolení na pokolení jako řeka a lidstvo se samo rozmnožuje



Mytická pohroma:

- lidé žili mnoho let klidně a šťastně, až se jednou strhla rvačka mezi bohem vod **Kung-kungem** a bohem ohně **Ču-žungem**, který zvítězil (oheň symbol světla, voda symbol tmy)
- po zápase poražený bůh vod narazil na horu Pu-čou, podpírající nebe – vysoký štít se zatřásl a rozlomil
- z nebe se valil kamenný proud, země se otřásla a polovina nebes se rozpadla – kde předtím zářila obloha, zela temná díra, a nebe se sesunulo k severozápadu, kam od té doby zapadá slunce
- v jihovýchodní části se země zřítila, proto tam od těch dob směřují vodní toky, po zemi se rozběhly propasti a prolákliny, v lesích vzplály ohně, vody se hnuly ze svých míst a nastala povodeň – vlny zaplavily souš až po nebesa a země se proměnila v oceán, lidi i zvířata umírali
- zřítily se nakonec i 4 světové strany

- **Nü-kua** byla zarmoucená neštěstím, které poničilo její dílo, a tak začala s námahou nebe i zemi opravovat
- z velkých řek vybrala barevné kameny, vykřesala oheň, kameny roztavila na žhavou maltu a hrozivou díru v nebi jimi dlouho zazdívala – opravený kus nebe je na noční obloze vidět dodnes (Mléčná dráha)
- měla však strach, aby se něco podobného neopakovalo, když hora podpírající nebe už nestojí, a tak se rozhodla podepřít nebe důkladněji: zabila velkou želvu, uťala jí 4 nohy a rozestavila je do 4 světových směrů jako sloupy podpírající nebe
 - viz indiánská mytologie: 4 nohy podpírají nebe (v některých verzích jsou to nohy želví, jindy bizoní) a symbolizují nejen 4 směry, ale i 4 dosavadní věky lidských existencí
- na světě se opět rozmnožila divá zvěř a draví ptáci

- ve středu pevniny se však usadil strašný černý drak
- Nü-kua rozehnala divou zvěř i dravé ptáky a zabila černého draka, aby lidem neubližovali
- lidem tak zůstala jediná hrozba – povodně
- Nü-kua si však i s tímto nebezpečím poradila: nanosila hromady třtiny, spálila ji, popel shrabala na hromadu a vystavěla obrovskou hráz, která přívaly vod zastavila
- vody od té doby odtékají na JV do velké hlubiny zvané Hlubina návratu, lidé se však nemusí bát, že by se prohlubeň zaplnila a voda neměla kam odtékat a zaplavila zemi, protože Hlubina návratu je bezedná
- nakonec lidem darovala dechový hudební nástroj podobný panově flétně



Nü-kua opravuje nebesa

Nü-kuina smrt:

- voda se opět vrátila do svých toků, zavládl pořádek a roční období plynula zase ve svém koloběhu – mnohá divá zvířata i draví ptáci vyhynuli, ale které druhy přežily, stáhly se do divočiny a hor, nebo zkrotly a spřátelily se s lidmi, a rostliny i stromy opět kvetly a dávaly plody
- Nü-kua však byla po té námaze tak unavená, že si musela odpočinout: sotva opřela hlavu o svah, z něhož vzala hlínu na stvoření prvních lidí, její únava se začala měnit ve smrt (stejně jako kdysi Pchan-ku i ona po smrti získala rozmanité podoby)
- někteří však tvrdili, že se nakonec ze smrtelných mrákot probrala a na voze boha hromu, taženém vodním drakem, odcestovala nad oblaka až do nejvyšších Devátých nebes, kde v tichu a klidu žije jako stará poutnice
- Číňané ji uctívali jako svou stvořitelku a každoročně jí na jaře přinášeli oběti (mj. je patronkou manželství a hudby)

Mýty pojednávající o světě zvířat:

- patří sem příběhy o mytických zvířatech jako fénixích, o dracích, jednorohém vodním zvířeti a dalších
- **fénix** má tělo bažanta, barevné peří, nádherně zpívá a svým tancem baví bohy a vládce, kde se objeví, tam přináší mír
- **draci** byli oproti tomu původně mořskými bohy, pak se stali tažnými zvířaty bohů, nakonec králi zvířat (fénix byl symbolem ♀ principu jin, drak byl symbolem ♂ principu jang)
 - byli mohutní, 4nozí, s ještěřčími ocasy – a dělili se do 4 skupin:
 - 1. **nebeští draci** střežící zemi bohů nebo bohům sloužící
 - 2. **draci duchové**, kteří jsou schopni vyvolat vítr nebo déšť
 - 3. **pozemští draci** žijící v moři nebo řekách
 - 4. **draci-strážci pokladů**, kteří hlídají poklady lidí
- byli vnímáni zpravidla jako dobromyslní strážci vod, kteří se dovedou přeměnit v jiná zvířata nebo i v člověka či se stát neviditelnými

- jejich vyobrazení bylo symbolem císařské moci (byli mocní)
- na jaře i v létě létali po obloze, měli slabost pro alkohol a rádi se napili něčeho ostřejšího, pokud usnuli po dlouhém flámu, prameny řek začaly vysychat
- na podzim se ukrývali na dně jezer nebo tůní, zimu trávili pod zemí, na jaře vystoupili zpět na povrch a s údery hromů přinesli déšť, jenž oplodnil zemi
- jiní draci pronásledovali slunce a měsíc a pokoušeli se je sežrat, když se jim to podařilo, nastala ve dne náhle tma – lidé v Číně pak bubnovali na měděné nástroje, aby se draci lekli a vrátili svůj úlovek na oblohu
- drak ohně svými náladami ovlivňoval život celé Číny: otevřel-li oči, nastal den, když je zavřel, přišla noc – měl hadí tělo pokryté šupinami, rybí ocas, orlí drápy a oči démona, v drápech svíral planoucí perlu, díky které mohl létat, jeho tělo hořelo plamenem, protože přilétal z míst, odkud vychází slunce

